

Stella Maris
College

Anti-pestprotocol

Pesten, Cyberpesten

Schooljaar 2018-2019

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Wat is pesten?.....	4
De schuldvraag	6
Opsporen van dader(s) van cyberpesten	7
Hoe valt pesten tegen te gaan?	8
Aanpak door de school.....	8
Handelingsplan	9

Inleiding

Pesten is een verschijnsel dat van alle tijden is. Het is een probleem dat niet eenvoudig op te lossen is. Het speelt zich vaak af in het verborgene en dat alleen al maakt het moeilijk om er grip op te krijgen. Maar zelfs als pesten opgemerkt wordt, is het moeilijk te stoppen. Niet iedereen weet dan ook, wat hij of zij hiermee aan moet. Toch kan de school iets aan pesten doen. De school kan door allerlei maatregelen pesten tegen gaan. Dit vergt wel inzet en betrokkenheid van iedereen. Als school hebben wij de verantwoordelijkheid, om leerlingen een zo veilig mogelijke omgeving te bieden zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Vandaar dat wij voor onze school een pestprotocol hebben opgesteld.

De bedoeling van dit document is niet alleen informeren maar dient ook als leidraad voor leerlingen, ouders en docenten.

Wat is pesten?

Vaak noemen kinderen plagen, ook pesten. Er is echter een duidelijk verschil tussen plagen en pesten.

Bij pesten:

- **Is er één iemand het slachtoffer.**
- Is sprake van een zekere systematiek of regelmaat en van een ongelijke machtsverhouding.
- Is de “pester” de spreekwoordelijke winnaar en het slachtoffer de grote verliezer.
- Mag het slachtoffer niet voor zichzelf opkomen en loopt het blijvende lichamelijke en/ of geestelijke schade op.

Bij plagen daarentegen:

- **Vinden beide partijen het leuk.**
- Is sprake van incidenten en een gelijke machtsverhouding.
- Is er geen winnaar of verliezer.
- Is het slachtoffer in staat zichzelf te verdedigen en het loopt het geen lichamelijke en/ of geestelijke schade op.

Pesten is een vorm van mishandeling, dit kan om lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld gaan.

Digitaal pesten is één van de verschillende vormen van pesten. Op het internet kan men een andere identiteit aannemen of volledig anoniem blijven, waardoor de grenzen van het pestgedrag worden verlegd. Het is een groeiend probleem. Dit protocol stuurt aan op een integrale aanpak met ouders.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag

Pesten kan allerlei vormen aannemen. Hieronder staan 4 categorieën beschreven

- Verbaal
bijv. schelden, beledigen, dreigen, vernederen, discrimineren, uitlachen of een bijnaam geven op basis van lichaamskenmerken, (etnische) afkomst, geloof of seksuele voorkeur of n.a.v. een verkeerd antwoord in de klas, ongewenste sms'jes sturen, via mail of chatprogramma's opmerkingen verspreiden, het gebruiken van mobile telefoons of websites met de bedoeling iemand zwart te maken door het verzenden van opmerkingen en/of foto's of filmpjes
- Non-verbaal
bijv. buitensluiten, negeren, intimideren
- Fysiek
bijv. trekken, duwen, spugen, schoppen, slaan, laten struikelen, krabben, bijten, aan de haren trekken; seksuele intimidatie
- Psychisch:
Met als onderverdeling:
 - Intimidatie*
bijv. stalken, achtervolgen, een leerling achterna blijven lopen of fietsen, en leerling ergens opwachten, iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen, dwingen om bezit af te geven; geld of andere zaken mee naar school te nemen)
 - Isolatie*
bijv. uitsluiten, een klasgenoot voortdurend duidelijk maken dat hij/zijn niet gewenst is, doodzwijgen)
 - Stelen of vernielen van bezittingen*
bijv. afpakken, beschadigen en kapotmaken van spullen
- Online pesten
Online pesten, cyberpesten, digitaal pesten: het zijn allemaal termen die we gebruiken voor pestgedrag via sociale media. Pesten kan op veel manieren. Via online media pesten (vooral) scholieren elkaar door:
 - Schelden, dreigen, belachelijk maken, enz. (zie verbaal)
 - Misbruik van privégegevens (zoals het stelen van wachtwoorden of het aanmaken van nep-accounts)
 - Dreigtweets
 - Het verspreiden van beeldmateriaal (zoals intieme foto's of filmpjes van mishandeling)
 - Uitsluiting in whatsapp-groepen
 - Haatcampagnes via sociale media, zoals bij bangalijsten

De schuldvraag

Bij pesten is er meestal sprake van vijf partijen:

1. de dader/ pleger/ pester
2. het slachtoffer
3. de docent(e)
4. de ouder
5. de rest van de klas of groep

De rest van de klas of groep bestaat uit vijf subgroepen:

1. Leerlingen die met de pester **meelopen**, omdat ze bang zijn zelf het volgende slachtoffer te worden.
2. Leerlingen die **mee pesten uit berekening**. Zij denken er beter van te worden. Zij mogen dan bijvoorbeeld als beloning bij de pester staan.
3. Leerlingen die **passief** zijn. Ze pesten niet mee, maar nemen ook geen duidelijke stelling. Sommige leerlingen kampen hierdoor met schuldgevoelens.
4. Een enkele **leerling die niet weet wat er speelt**.
5. Een enkele **leerling die een hoge status in de groep heeft**. Als deze leerling zegt dat het pesten moet ophouden, dan gebeurt dat ook. (ook al is het tijdelijk)

Er zijn vier psychologische mechanismen, die de werking van pesten in een groep verduidelijken. Deze worden hieronder kort toegelicht.

- *Het zondebokfenomeen.*
De dader vertoont vijandig gedrag naar een onschuldig en hulpeloos slachtoffer. Dit komt doordat de werkelijke bron van frustratie niet aanwezig is en om een andere reden niet aangevallen kan worden. Het zondebokfenomeen is een groepsprobleem dat is aangetoond bij mens en dier. Het is ook een maatschappelijk verschijnsel: kindermishandeling, seksueel misbruik, seksuele intimidatie en huiselijk geweld zijn daar voorbeelden van. Het is ook een verschijnsel van alle tijden: bv joden- en heksenvervolging. Het zondebokfenomeen is inherent aan het leven en kan niemand worden verweten. We hebben echter wel met zijn allen het recht en de plicht, elkaar te corrigeren wanneer iemand een ander als slachtoffer behandelt.
- *De samenzwering om te zwijgen.*
Iedereen of bijna iedereen weet wat er met het slachtoffer gebeurt. Maar niemand zegt iets, bang om door de dader gestraft te worden. Als je klikt, wordt je zwaar gestraft. Op school kun je hier een duidelijke afspraak over maken. **Leerlingen** horen niet te klikken, maar als er gepest wordt of gevaar dreigt **hebben ze de plicht dit te melden**. Dit wordt niet als klikken gezien. Deze afspraak kun je vastleggen in klassenregels of een pestprotocol.

- *Het omstanderdilemma.*
Hiervan is sprake als mensen getuige zijn van bijvoorbeeld pesten en het slachtoffer niet te hulp komen. School kan aan de orde stellen dat pesten niet geaccepteerd wordt en iedereen veilig moet zijn. Bij overtreding heeft iedereen het recht en de plicht om elkaar hierop aan te spreken. Mocht dat niet helpen, dan moet degene het melden bij de verantwoordelijke.
- *Het slachtoffer de schuld of een gedeelte van de schuld geven.*
De mens heeft de neiging om slachtoffers van geweld de schuld te geven. Dit is gebaseerd op het geloof, in een rechtvaardige wereld te leven. Dit mechanisme zit bij iedereen in het hoofd. Ook bij ouders, zij rechtvaardigen hun gedrag tegenover slachtoffers. Bijvoorbeeld: “ze lokken het zelf uit.” Slachtoffers zien ook dat er iets aan de hand is. Zij geven zich zelf vaak de schuld, waardoor hun zelfvertrouwen en zelfbeeld steeds slechter wordt. Aan dit verschijnsel heeft echter niemand schuld. Iedereen heeft slachtoffers nodig. Leerlingen die langdurig worden gepest, wordt het recht ontnomen normaal met leeftijdsgenoten om te gaan. Ze krijgen geen gelegenheid om met sociale vaardigheden te oefenen. Slachtoffers kunnen op twee verschillende manieren reageren op pesten:
 1. Passief reageren
Het slachtoffer trekt zich terug uit het sociale leven van de groep.
 2. Provocerend reageren
Het slachtoffer is niet alleen angstig, maar ook agressief. Door zijn gedrag irriteert het slachtoffer anderen mateloos. Vaak wordt dan ook gezegd, dat het slachtoffer zelf schuld is dat het gepest wordt. Niemand vraagt er echter om gepest te worden. Dus het is zeker slecht, dat slachtoffers verwijten krijgen over hun negatief gedrag, dat het gevolg is van pesterijen.

Opsporen van dader(s) van cyberpesten

Soms zal bekend zijn wie de pester is en soms niet. Wanneer niet bekend is wie de pester is zal er getracht moeten worden om dit op te sporen. Dit kan gedaan worden door **gesprekken te bewaren en uit te printen**. In deze gesprekken kunnen aanwijzingen staan over wie de dader is. Wanneer het pesten op school gebeurd kan dit eventueel in samenwerking met het systeembeheer worden opgespoord/ achterhaald. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten en aanwijzingen kunnen de dader verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd.

Hoe valt pesten tegen te gaan?

Om pesten tegen te gaan, moet de houding van leerlingen veranderen. Zij zijn meestal degenen die beginnen met pesten, of het laten voortbestaan door er niets over te zeggen. **Leerlingen moeten leren dat pesten binnen en buiten de school niet geaccepteerd wordt.** Leerlingen kunnen hun gedrag echter niet zomaar veranderen. Zij kunnen dat alleen door goede begeleiding op school en een veilig schoolklimaat. Het is daarom van belang dat school een aantal hulpmiddelen heeft, om pesten te signaleren, bestrijden en voorkomen. Op school moet ook gezorgd worden voor vangnetten, mocht pesten toch de kop blijven opsteken. Deze vangnetten kunnen in de vorm zijn van een mentor, vertrouwenspersoon, een klachtencommissie, een klachtenprocedure, een groep leerlingen enz.

Aanpak door de school

Maatregelen die genomen worden, om pesten tegen te gaan, zijn van essentieel belang. Er zijn echter geen kant en klare oplossingen/ maatregelen, die altijd en overal werken.

Er zijn twee soorten maatregelen:

1) Voorkomingmaatregelen

Dit zijn preventieve maatregelen, die erop gericht zijn om pesten te voorkomen. Deze maatregelen zijn gericht op de lange termijn. Zoals het bespreken van het pestprotocol en het laten tekenen van een anti-pestcontract.

2) Bestrijdingsmaatregelen

Dit zijn curatieve maatregelen, die erop gericht zijn pestpraktijken die plaatsvinden, een halt toe te roepen. Ze zijn gericht op het bestrijden van acute pestproblemen. Ze bevatten hulp voor de gepeste en consequenties voor de pester.

Voorkomingmaatregelen

Het zou ideaal zijn, als leerlingen niet zouden beginnen met pesten. Hier kan school het volgende concreet voor doen:

- Samen met leerlingen een anti-pestcontract opstellen. (zij bijlage 1)
- Contacten met leerlingen onderhouden buiten de lessen om, bijvoorbeeld in de vorm van meer toezicht in de pauzes.
- Leerlingen meer eigen verantwoordelijkheid geven.
- Leerlingen creatief leren omgaan met frustraties.
- De draagkracht en stressbestendigheid van leerlingen proberen te vergroten.
- De klas vanaf het begin goed begeleiden, om onderlinge strijd, in goede banen te leiden.

Indien er sprake is van pestgedrag of pesten geldt onderstaand handelingsplan.

Handelingsplan

1) Signaleren

De mentor/tutor/coach krijgt informatie dat een leerling gepest wordt. De informatie kan komen van een leerling, ouder of personeelslid. Bij de mentor/tutor/coach van de gepeste leerling begint de afhandeling. Indien nodig kan hij of zij advies vragen bij de anti-pest coördinator.

2) Inventariseren

Na overleg met de melder van het pesten, inventariseert de mentor/tutor/coach van de gepeste leerling:

- Wie zijn erbij betrokken?
- Wat gebeurt er precies?
- Wat is er op school bekend over de betrokken leerling en de pester?

3) Aanpak

- Wanneer mentor/tutor/coach niet beide leerlingen onder zijn hoede heeft, is een nauwe samenwerking tussen beide mentoren/tutores/coaches van groot belang.
- Het is belangrijk dat er van **alle** gesprekken schriftelijk verslag wordt gemaakt in het leerlingdossier. Dit om eventuele vervolgstappen mogelijk te maken.

- **De mentor/tutor/coach van de gepeste leerling** voert een gesprek met het slachtoffer.
 - Wie pest?
 - Wie loopt mee/moedigt aan?
 - Hoe wordt gepest? Wat gebeurt er precies?
 - Waar wordt er gepest?
- De mentor/tutor/coach voert een gesprek met ouders van de gepeste eventueel in bijzijn van de gepeste.
 - Ouders worden geïnformeerd over de pesterijen. Ouders wordt uitgelegd wat de stappen zijn die school gaat nemen om het pesten te beëindigen. Eventuele hulp voor de gepeste wordt besproken. Wensen van de ouders worden besproken.

Indien er sprake is van **strafbare feiten** wordt ouders **geadviseerd** aangifte te doen. (bijv. mishandeling, vernieling, afpersing, discriminatie, bedreiging, stalken, enz.)

- **De Anti-pestcoördinator wordt via mail geïnformeerd door de mentor/tutor coach van de gepeste.** Indien nodig/gewenst kan anti-pestcoördinator adviseren over de aanpak. Indien nodig heeft de anti-pest coördinator bij twee (of meer) betrokken coaches/mentoren een coördinerende rol.

- **De mentor/tutor/coach van de pester** onderzoekt aan de hand van het leerlingendossier of pester al eerder bij pestgevallen betrokken is geweest. (indien ja, dan wordt het protocol gevolgd conform 'vervolggesprekken met de pester') Vervolgens voert hij of zij een gesprek met de pester?
Het gesprek met de pester heeft een waarschuwend karakter. Er worden afspraken gemaakt over de gewenste gedragsverbetering die per direct in dient te gaan. Mentor/tutor/coach spreekt af na 2 weken te controleren of de afspraken zijn nagekomen, dwz het pestgedrag is gestopt. (na te vragen bij mentor /tutor/coach van gepeste)
De afspraken worden **schriftelijk vastgelegd in het leerlingendossier**.
Indien pester berouw toont is het mogelijk herstelrecht in te zetten (wanneer het slachtoffer hiervoor open staat).
- De mentor/tutor/coach van de pester voert een gesprek met ouders van de pester in bijzijn van de pester.
Ouders worden geïnformeerd over het pestgedrag van de pester en over het gesprek dat met pester heeft plaatsgevonden. Afspraken die met pester gemaakt zijn worden benoemd en de melding in het leerlingdossier wordt benoemd.
Indien er een strafbaar feit heeft plaatsgevonden, worden ouders geïnformeerd dat de ouders van de gepeste mogelijk aangifte gaan doen bij de politie.
- Mentor/tutor/coach van de gepeste doet na 2 weken navraag bij gepeste en ouders van gepeste of het pesten gestopt is. Dit kan telefonisch of via mail. Indien niet dan dienen vervolgstappen richting pester genomen te worden.

Aandachtspunten:

Vertel het slachtoffer:

- dat je het pesten wilt laten ophouden.
- dat hij je moet zeggen, zodra hij weer gepest wordt.
- dat hij niet moet terug gaan pesten en vechten.
- hoe hij het best kan reageren gegeven de situatie.
- hoe hij het best voor zichzelf kan opkomen.

Het gesprek met de pester:

- Praat niet in de groep, maar spreek de pester afzonderlijk aan op zijn gedrag.
- Betreft het een hele klas, laat leerlingen dan schriftelijk reageren. Daarna met leerlingen afzonderlijk spreken.
- Maak duidelijk dat pestgedrag niet getolereerd wordt.
- Laat blijken dat je de pester niet als persoon afkeurt, maar wel zijn gedrag.
- Laat de pester concreet vertellen wat er gebeurd is. Vergelijk dit met de andere bevindingen.

- Bespreek alleen het pestgedrag en geen zaken die kunnen leiden tot discussies.
- Zeg dat het pesten moet stoppen.
- Zeg hoe hij zijn pestgedrag onder controle kan houden.
- Zeg dat je controleert of het pesten stopt.
- Maak een afspraak om te evalueren.

4) Aanpak naar de klas/groep.

De mentor/tutor/coach evalueert de gesprekken en stelt een handlingsplan op. Dit kan in overleg met de teamleider. Op korte termijn moet men zich richten op de stopzetting van pesten. Op de lange termijn, moet er gewerkt worden aan een verbetering van de sfeer in de groep. Dit in de hoop dat pesten zo geen kans meer krijgt.

Mogelijke acties zijn:

- Groepsgesprek. Dat kan een groepje van verschillende leerlingen zijn, maar ook een klas of een basisgroep.
- Anti-pestcontract in herinnering brengen/aanscherpen.
- Anti-pestproject
- Afnemen enquête/thermometer

Vervolggesprekken met het slachtoffer door mentor/tutor/coach van gepeste:

Evalueer na 2 weken of genomen maatregelen en gemaakte afspraken hebben geholpen. Houdt er rekening mee, dat het slachtoffer misschien niet de waarheid spreekt. Dit uit angst voor represailles van de pester. Vergelijk het verhaal van het slachtoffer dan ook, met informatie uit andere bronnen. Het kan zijn dat een slachtoffer zo weinig sociale vaardigheden heeft, dat hij altijd gepest zal blijven worden. Het is dan goed om samen met de ouders naar een oplossing te zoeken. Bijvoorbeeld een verwijzing naar BJZ, SMW, of een cursus sociale vaardigheidstraining. Hierbij staat het belang van het kind centraal.

Vervolggesprekken met de pester:

- Als het pestgedrag niet stopt, volgt een tweede gesprek met de pester en zijn/haar ouders met mentor/tutor/coach en onder leiding van de locatie-directeur (eventueel teamleider) . Pester krijgt 2 weken om zijn of haar gedrag aan te passen. Tevens kan begeleiding (weerbaarheid, agressiereductie) ingezet worden om wel tot gedragsverandering te komen. Daarnaast worden er strafmaatregelen genomen tegen de pester. Van het gesprek en de gemaakte afspraken wordt door mento/tutor/coach verslag gemaakt in het leerlingdossier. Mentor/tutor/coach van het slachtoffer en de anti-pest coördinator worden via mail geïnformeerd door mentor/tutor/coach van de gepeste.

- De naleving van de gemaakte afspraken worden gecontroleerd en bijgehouden door de mentor van de gepeste. Pestincidenten worden vastgelegd in het leerlingdossier. De anti-pestcoördinator checkt de voortgang bij de ouders van de gepeste leerling en de mentor/tutor/coach.
- Als het pestgedrag na bovenstaande maatregelen niet stopt, wordt een schorsing aan de pester opgelegd door de schoolleiding, tevens wordt de verplichte begeleiding/hulpverlening ingezet om alsnog tot gedragsverandering te komen. Een en ander wordt in het leerlingdossier geregistreerd. De Anti-pestcoördinator wordt door de schoolleiding geïnformeerd.
- Indien het pestgedrag aanhoudt na bovenstaande maatregelen, kan de school overgaan tot verwijdering van de pester, hierbij volgt de school het 'protocol schorsing en verwijdering'. Registratie in het leerlingdossier. Anti-pestcoördinator wordt geïnformeerd door de schoolleiding.

Meerssen

Er zijn allerlei instanties die zich bezighouden met pesten en andere vormen van ongewenst gedrag, zowel in de vorm van voorlichting en preventie als in de vorm van de hulpverlening.

- Binnen school

Stichting LVO (Limburgs Voortgezet Onderwijs) waartoe onze scholen behoren, kent een systeem van vertrouwenspersonen die op kunnen treden in situaties van ongewenst gedrag zoals pesten, discriminatie, agressie, seksuele intimidatie en geweld. Het eerste contact met het Stella Maris College voor leerlingen en ouders is de mentor/tutor/coach. Daarnaast kunnen leerlingen en ouders contact leggen met teamleiders en of de schoolleiding.

Verder kunnen leerlingen en ouders vertrouwenspersonen benaderen als zij het gevoel hebben dat ze niet op de juiste wijze geholpen worden door de mentor/tutor/coach, teamleider of door de schoolleiding.

Anti-Pestcoördinatoren van het Stella Maris College Meerssen:

Mevrouw A. Smeets mailadres: angelique.smeets@lvo-heuvelland.nl

Vertrouwenspersonen van het Stella Maris College Meerssen:

Mevrouw M. Wijnands mailadres: m.wijnands@lvo-heuvelland.nl

De heer S. Metsemakers mailadres: m.metsemakers@lvo-heuvelland.nl

Zorg coördinatoren van het Stella Maris College:

Mevrouw M. Schoemaker mailadres: m.schoemaker@lvo-heuvelland.nl

Mevrouw M. Weusten mailadres: m.weusten@lvo-heuvelland.nl

School maatschappelijk werk van het Stella Maris College:

Mevrouw R. van den Bos mailadres: r.vandenbos@lvo-heuvelland.nl

buiten school

Vereniging voor Openbaar Onderwijs (VOO)

Landelijke vereniging van ouders. Geeft informatie en advies aan alle betrokkenen in het onderwijs, ook op het gebied van pesten en veiligheid.

Postbus 60182

1320 AE ALMERE

Tel.: 036-5331500

E-mail: voo@voo.nl

Website: <http://www.voo.nl/>

Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS)

Postbus 85475

3508 AL Utrecht

Tel.: 030-2856600

Website: <https://www.aps.nl>

Bronnen:

- www.pestent.net
- Kinderen en pesten, Drs. Bob van der Meer
- Pestprotocollen andere scholen en pestprotocol Anke Visser
- Project: Echt recht, Raad voor de Kinderbescherming
- Samen herstellen door Léon Vaessen

Bijlage 1: anti –pestcontract

Anti-Pestcontract Klas ..

Stella Maris
College

Wij, de leerlingen en de mentoren van klas..., hebben in
..... 20.. de volgende afspraken gemaakt :

1. Pesten zien en niets doen vinden wij niet goed/is niet slim.
2. Uitlokken noemen wij kinderachtig.
3. Wij sluiten niemand buiten, ook al heeft iemand een bril, beugel, andere huidskleur, ander geloof of wat dan ook.
4. Iemand, die de leerstof niet beheerst, wordt niet gepest maar door ons geholpen.
5. Wij lossen ruzies of meningsverschillen op door te praten en niet door geweld te gebruiken of stiekem te pesten.
Als ik iets zie, hoor of ervaar dat er gepest wordt, vertel ik dit aan de mentor of een andere medewerker van de school. **Dit is géén klikken** dat noemen wij: goed voor elkaar zorgen.
6. Op social media! melden we alleen positieve dingen.
7. Problemen bespreken we face to face.
8. Deze afspraken gelden zowel in en rondom de school als tijdens het fietsen naar en van school.
9. Als ik ruzie heb houd ik het "klein". Mijn beste vriend of vriendin heeft vast nog een "beste vriend of vriendin"

Ik onderteken dit contract en beloof mij aan deze afspraken te houden. Als het een keer niet lukt bied ik mijn verontschuldiging aan en maak ik het door extra inzet, weer goed.

Handtekening leerling:

Handtekening mentor:

